

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПОЛЬОВОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Федорова А.А. (м. Полтава)

У науковій літературі творчість визначається як діяльність, кінцевим результатом якої є створення якісно іншого, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю (при цьому зазначається, що творчість специфічна для людини, тобто завжди передбачає творця суб'єкта творчої діяльності). Творчість сприяє розвитку особистості, її самореалізації в процесі створення матеріальних і духовних цінностей [2], цей феномен можна визначити як мислення й практичну діяльність, результатом яких є створення оригінальних, неповторних цінностей, встановлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження та перетворення матеріального світу або духовної культури [3]. Болгарський філософ Г. Гиргинов розглядає творчість двох рівнів: перший її рівень притаманний людському мисленню і людській практиці, а другий - пов'язаний із винахідництвом, науковою творчістю тощо.

Творчу особистість визначають як особистість, межі творчості якої охоплюють дії від нестандартного розв'язку простого завдання до нової реалізації унікальних потенцій індивіда в певній галузі, як Людину, яка володіє певним переліком якостей, а саме рішучістю, умінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, умінням бачити далі того, що бачать її сучасники і що бачили її попередники. Вона повинна володіти мужністю для того, щоб піти проти течії і зруйнувати те, чому вірить сьогодні більшість. Психологічний словник визначає, що творча особистість виникає лише внаслідок наявності у неї "...здібностей, мотивів, знань і вмінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю" [1]

Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою дослідники вважають наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуально-психологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання. Деякі дослідники не дають прямого визначення творчої особистості, а розглядають певні специфічні її риси (інтелектуальні, характерологічні, особливості мотиваційної сфери тощо) і визначають творчу особистість як таку, якій ці риси в тій чи іншій мірі притаманні. Крім того, ряд дослідників (Л.Б. Єрмолаєва-Томіна, В.Н. Козленко, Н.Ю. Посталюк та інші) поняття творчої особистості розглядають через поняття творчого стилю діяльності або творчої активності.

Педагогічна творчість учителя – це педагогічна діяльність, спрямована на розвиток потенційних можливостей кожного учня у навчально-виховному процесі, для якої притаманні:

- виникнення протиріччя, проблемної ситуації;
- наявність об'єктивних (соціальні, матеріальні) і суб'єктивних (знання, уміння, особистісні якості, мотивація, творчі здібності) умов для творчості;
- об'єктивна чи суб'єктивна новизна й оригінальність процесу та результату;
- соціальна та особиста вага і прогресивність (педагогічна творчість учителя робить певний внесок у розвиток суспільства та особистості);
- діалектична взаємозумовленість впливу на розвиток як дитини, так і самого вчителя зовнішнього і внутрішнього саморуку особистості (співовання й самовиховання, розвиток і саморозвиток тощо).
- співтворчий характер щодо суб'єкта-об'єкта педагогічної діяльності;
- можливість суб'єктивної новизни й оригінальності процесу і результату;

- обмеженість творчої діяльності педагога часом;
- вплив на педагогічну творчість учителя багатьох факторів, які важко передбачити.

Відповідно до специфіки педагогічної творчості формується і творча особистість учителя.

Отже, творчий учитель – це особистість, яка характеризується високим рівнем педагогічної креативності (креативні риси особистості й додатково сформовані мотиви, особистісні якості, здібності, які сприяють успішній творчій педагогічній діяльності), відповідним рівнем знань предмету, який викладає, набутими психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками, які, за сприятливих для педагогічної творчості учителя умов, забезпечують його ефективну педагогічну діяльність із розвитку потенційних творчих можливостей учнів. Творчість є необхідною складовою праці вчителя. Без неї неможливий педагогічний процес. Специфічна за своєю суттю творчість педагога має багато спільного не тільки з художнім, але й із науковим. Учитель дає науковим фактам, гіпотезам, теоріям якби нове життя, відкриваючи їм шляхи до розуму і серця своїх учнів. Творчість – необхідна умова становлення самого педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття як особистості. Творчість, розвиваючи здібності, формує педагогічну талановитість учителя.

Найбільш яскраво й ефективно може здійснюватися формування творчих здібностей вчителя при проведенні польових експериментів. Оскільки при цьому вчитель повинен реалізувати весь свій творчий та науковий потенціал для обдумування, правильної організації ділянок, посадки досліджуваних об'єктів, здійснення необхідних фенологічних спостережень (в залежності від предмету і об'єкта дослідження) і, в решті решт, формулювання висновків проведеного дослідження та його оформлення. Така робота вимагає від вчителя великого терпіння, уважності, спостережливості, точності, акуратності, вміння теоретично обґрунтувати і пояснити явища, що спостерігаються. Тому, на нашу думку, при підготовці у вищих навчальних закладах вчителів предметів природничого циклу варто практично ознайомити їх з тим, як здійснюються такого роду дослідження, давати самостійні індивідуальні завдання, для виконання яких слід було б розробити власну методику і здійснити польовий експеримент.

Література

1. Краткий психологический словарь. - М, 1985. —С. 351.
2. Цапок В.А. Творчество (Философский аспект проблемы). / В.А. Цапок. – Кишинев, 1989.-С.7.
3. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість учителя: Визначення, теоретична модель, функції підготовки /С.О. Сисоєва // Педагогіка і психологія. – К. : Педагогічна думка, 1998. – 255 с.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ХІМІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Шинкаренко В.І. (м. Полтава)

Питання виміру знань і вмінь у сучасних умовах є дуже актуальним. Як свідчить досвід, найчастіше оцінювання і контроль навчальних досягнень школяра здійснюється за кінцевим результатом. На жаль, майже не піддаються оцінці його діяльність, рівень розвитку в динаміці, вплив зовнішніх факторів на момент оцінювання. У зв'язку з цим успішність учнів слід розглядати у двох аспектах: як процес просування від одного рівня навчального досягнення до іншого і як результат досягнення певного стандарту. Проблема оцінювання пов'язана насамперед з тим, що контроль має бути об'єктивним і давати вчите-